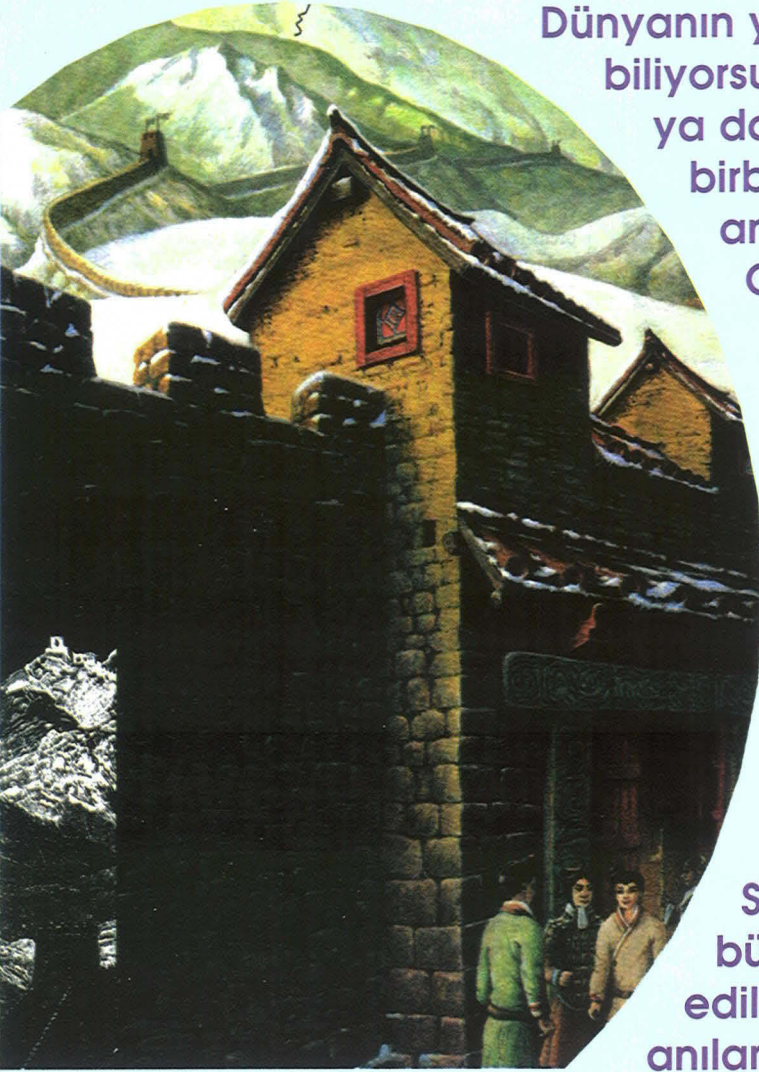

Dünyanın En Büyük Duvarı Çin Seddi

Dünyanın yedi harikasını

biliyorsunuzdur. Mısır piramitleri
ya da Artemis Tapınağı gibi
birbirinden eşsiz yapıları
antikçağın harikaları.

Onlara harikalar deniyordu
çünkü yapıldıkları

dönemde bin bir emek
ve zahmetle yapılmışlar,
bittiklerinde

gölkemleriyle göz
kamaştırmışlardı.

Batı'nın olduğu gibi

Doğu'nun da bugün bile
insanda hayranlık

uyandıran harikaları var.

Bunlardan biri ünlü Çin

Seddi. İnsanlığın yaptığı en
büyük yapı olarak kabul
edilen bu duvar geçmişin
anılarını günümüze taşır gibi.

Gelin sizlerle düşsel bir yolculuğa çıkalım. Kapayalım gözlerimizi, kendimizi evimizden çok uzağa götürelim. Öyle uzağa olsun ki, hani ülkemizde çok uzak yerleri anlatmak için kullanılan bir deyim gibi, dünyanın öteki ucuna kadar gidelim. İnsanların arasına karışıp sokaklarda yürüelim. Şu anda yalnızca dünyanın en kalabalık ülkesinde değil aynı zamanda en eski uygarlıklarından birinin de doğduğu yerlerdeyiz. Burası tarihteki en eski uygarlıkların yeşerdiği ülke, burası eski dünyanın sınırı, burası Çin.

Şimdi de yolculuğumuzun ikinci kısmına çıkalım ve yüzlerce, hatta iki binyıldan da öncesine dönelim. Üzerinde dolaştığımız topraklara Çin adı verilmiyor henüz. Burası "Ortadaki Ülke". Bu adı burada yaşayan insanlar veriyor bu topraklara; çünkü Mançurya ve Moğolistan'ın bozkırları, Tibet'in dağları ve Büyük Okyanus'la çevrili. Yolculuğumuza ülkenin doğusundaki okyanustan başlıyoruz. Asya kıtasının en doğu ucunda okyanus karanın içine girinti yapıyor ve artık özel bir adla anılıyor

buralarda: Sarı deniz. Yola bu kıyılardan başlamanız boşa değil elbette; insanlığın yaptığı en uzun duvarı görmek için geldik buralara. Öyle bir duvar ki bu, bütün ülkeyi korumuş, kollamış, düşmanlara geçit vermemiş.

Sonradan adına Çin deneyecek bu ülkede yaşayanların zengin topraklar üzerinde tarımla uğraşmaya başladığını görüyoruz. Pirinç, darı gibi ürünleri yetiştirmek için topraklar oldukça verimli. Ülkeye bereket veren bir de ırmak var: Sarı Nehir. Dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi tarımla uğraşmak, bir nehrin suladığı bereketli topraklarda yaşamak insanlara mutluluk veriyor. Taş devrinde insanlar avcılık yaparak yaşamlarını sürdürürken toprağa bağlı değillerdi ve göçebe hayatı yaşıyorlardı. Oysa sonraları toprakla uğraşmayı, ekip dikmeyi, yani tarımı öğrendiler. Tarımla uğraşmaksa avcılığa göre daha zor bir işti. Ürün alabilmek için aylarca beklemek gerekiyordu. Elbette tarlaları ekip biçmek, ürünü tarladan kaldırmak avcılığa göre daha zor ve zahmetli işlerdi. Öte yandan insan tarımla uğraşırken doğaya hükmedebildiğini görmüştü. Şansınız iyi gitmezse iyi bir av yakalayamayabilirdiniz. Yakaladığınız av herkesin doymasına yetecek kadar olmayabilirdi; genellikle de hemen ertesi gün yeniden avlanmak gerekirdi. Tarlalarından ürün alanlar zahmetlerinin karşılığını alırdı. Ama tarlaya tohum ekmekle ürünü toplamak arasında uzun zaman gerekiyordu. Avcılıkla

uğraşılan zamanlardaki gibi bulunduğunuz yeri bırakıp gidemezsiniz. Böylece ilk yerleşik yaşam başlamış oluyordu.

Çin'in bereketli topraklarında da yerleşik bir yaşam başladı. Dünyanın başka köşelerinde de olduğu gibi yerleşik yaşamla birlikte uygarlık da

gelişmeye başladı. Öte yandan "Ortadaki Ülke" tehdit altındaydı. Tarımla uğraşıyorlardı, yerleşik yaşama geçmişlerdi, böylece avcılıkla uğraşılan dönemlerdekinden daha fazla yiyecekleri vardı. Yiyeceklerinin fazlasını gerekli olduğu zamanlar için saklayıp, onları depolayabiliyorlardı. Ülkenin zenginliği her bakımdan artıyordu. Bu da bazı göçebe halkların ilgisini çekiyordu. Kendilerinde olmayanı gerekirse zorla almak için Çin'e geliyordu göçebe halklar. Bunlar Orta Asya'da yaşayan ve yerleşik yaşama geçmemiş halklardı. Çin'e sık sık düzenledikleri akınlarla ülkeyi yağmaladılar, istediklerini aldılar.

Çin, bu duruma tamamen seyirci kalmıyordu. Kendilerini korumak için kaleler yapmışlardı. Saldırlardan bu kalelere sığınarak korunabiliyorlardı. Bu yol etkili olmakla birlikte yeterli bir korunma olarak görünmüyordu. Daha etkili, saldırılardan ülkeyi koruyacak daha kesin bir çözüme gerek duyuluyordu.

Çözüm Çin'e adını da verecek olan bir prensten geldi. Qin hanedanından olan

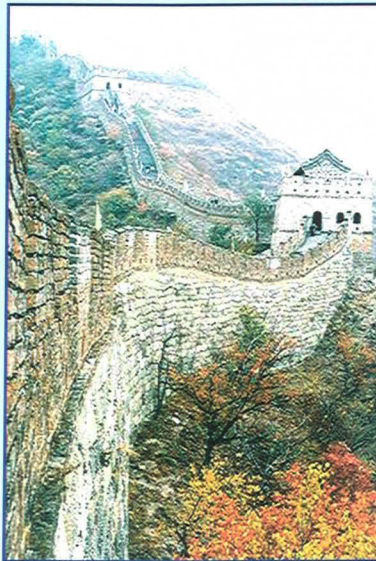
Şi Huangdi o zamana dek küçük prenslikler olarak yönetilen "Ortadaki Ülke"yi birleştirdi ve imparator oldu. Artık bu topraklar Qin ülkesiydi, yani bugün bizim söylediğimiz şekliyle Çin. Prensliklerin birleştirilmesi ülkeyi bir bütün yapmıştı, ama şimdi bu ülkeyi göçebelerin akınlarından korumak gerekti. Şi Huangdi bunun ülkeyi korumak amacıyla yapılmış kalelerin de birleştirilmesiyle olabileceğini düşündü. Komutanlarından Meng Tian'a kaleleri bir duvarla birbirine bağlamasını emretti. Bu duvarlara gözetleme kuleleri de konacaktı. İmparator surların yapımını doğuda okyanusa, batıda da günümüzdeki Gansu eyaletine kadar uzattırdı. Surların ilk yapıldığı tarihteki izlediği yol günümüzdekinden farklıydı. Tarih boyunca birkaç kez yeniden yapılan surlar, sonunda günümüzdeki görünüşüne kavuştu. Çin Seddi ilk dönemlerde bastırılmış toprak ve çakıldan yapılmıştı. Çevresiyse taş bloklarla desteklenmişti. Duvarın üzerinde bulunan gözetleme kuleleri hem surları koruyor hem de haberleşmeye yarıyordu. Kulelerdeki nöbetçiler gündüzleri dumanla, geceleriye ateşle işaret ederek birbirleriyle

haberleşebiliyorlardı. Bu aynı zamanda çok hızlı bir haberleşme ağı olarak da kullanılabiliyordu. Çok uzaklardan düşmanın geldiğini gören nöbetçiler kısa sürede kuleden kuleye işaret vererek tehlike haberini merkeze ulaştırabiliyorlardı.

Büyük duvar ülkenin korunmasında büyük yarar sağladı. Bu, gelmiş geçmiş yapılar arasında en görkemli, en büyük yapı olma özelliğini hâlâ koruyor. Duvarın

yapımında özgür işçilerin yanı sıra mahkumların da çalıştırıldığı biliniyor. Günümüzün modern araçlarıyla bile böyle bir yapının ne kadar zor yapılacağını, emek istediğini düşünün bir. Ellerinde gelişmiş inşaat araçları olmayan insanların gerçekleştirdiği bu yapının hangi güçlüklerle yapılabildiğinin bir ipucunu verir bize bu. Söylenceye göre Çin Seddi'nin her bir taşı bir insan yaşamına mal olmuştu. 300 000 kişinin 10 yıl boyunca durmaksızın çalışmasıyla örülmüştü bu duvar. Bu büyük duvara 7. yüzyılda stratejik önemini yitirinceye dek büyük bir özenle bakılmıştı. 15. yüzyılın başında eski surların güneyinden başlayarak yeni surların yapımına başlanmıştı. Bu nedenle Çin Seddi'nin geçmişteki görünümü günümüzdekinden daha farklıydı.

Duvarın uzunluğu 2400 kilometre. Yer yer eklemeler yapılarak güçlendirildiyse de ana duvarın başlangıcı Sarı Deniz'deki Bo-Hai Körfezi'nden Gobi Çölü'ne dek uzanıyor. Yüksekliğiye çeşitli bölgelerde değişiyor. 5 metreden 9 metreye kadar ulaşan bir yüksekliğe sahip duvar. Düzenli aralıklarla yerleştirilmiş gözetleme kulelerini birbirlerine bağlayan yolun genişliğiye 4 metre.

Çin Seddi, ateşli silahların icadından sonra önemini yitiren kaleler gibi savunma özelliğini kaybetti. Topların kolayca yıkabileceği duvarlar saldırılara karşı koyamazdı artık. Gözetleme kuleleri toprakla güçlendirilip savunma desteklendiyse de, duvar eski dönemlerindeki önemine bir daha sahip olamadı.

Günümüzdeyse eski dünyanın görkemli eserlerinden biri olarak dimdik durmayı sürdürüyor. Çinlilere "korkmayın, gerekirse ben sizi savunurum" mesajını hâlâ verir gibi, gururlu mağrur dimdik duruyor ayakta. Eskiden önüne gelen binlerce akıncı göçebenin yerini günümüzde turist kabileleri almış. Sarı Deniz'den Gobi Çölü'ne dek uzanan duvar ziyaretçilerine tarihini anlatır gibi. Bu büyük duvar birleştirici rolünü geçmişle günümüzü birleştirerek bir kez daha gösteriyor. İnsan elinin yaptığı bu en büyük yapı, yüzyıllara direnmenin gururu yanında bir başka özelliğe daha sahip. Ay'dan Dünya'ya bakıldığında görülebilen insan yapımı eser olarak yalnızca Çin Seddi var. Uygarlığı korumak için dikilen duvarın gezegenimize dışarıdan bakacak birinin göreceği uygarlık belirtisi olması sizce de anlamlı değil mi?

Gökhan Tok